QORTI TAL-APPELL

IMĦALLFIN

S.T.O. PRIM IMĦALLEF MARK CHETCUTI
ONOR. IMĦALLEF ROBERT G. MANGION
ONOR. IMĦALLEF GRAZIO MERCIECA

Seduta ta' nhar it-Tlieta 29 ta' Ottubru, 2024.

Numru 4

Rikors numru 1110/2017/1 TA

Emmanuel Borg

v.

Goran Jovanoski

Il-Qorti:

1. Din hija kawża dwar appalt. Fir-rikors ġuramentat l-attur allega li inkariga lill-konvenut jagħmel xogħol ta' rinovazzjoni; taħ depożitu; il-konvenut beda x-xogħol iżda f'xi żmien abbanduna s-sit. Talab dikjarazzjoni li l-konvenut abbanduna x-xogħlijiet; ir-rifużjoni tad-depożitu li tah jew parti minnu; u likwidazzjoni u ħlas tad-danni. Il-konvenut għamel kontro-talba; allega li l-attur ittermina l-appalt bla raġuni fil-liġi; talab mill-

Qorti dikjarazzjoni f'dan is-sens; il-*lucrum cessans*; u r-ritorn tal-għodda li ħalla fis-sit.

2. B'sentenza tat-13 ta' Lulju 2023, il-Prim'Awla tal-Qorti Ċivili ċaħdet kemm it-talbiet attriċi kif ukoll dawk rikonvenzjonanti wara li rraġunat hekk:

> "14. L-artikolu 1640(1) jagħti dritt lil min jagħti x-xogħol li jagħżel li jinħall min dan il-kuntratt meta jrid, mingħajr ma joffri l-ebda raġuni jew ġustifikazzjoni, anke jekk ix-xogħol ikun diġa` beda. Kif ġie diversi drabi mtenni, "bil-fakolta` lilu konċessa mill-istess liġi fis-subinċiż (1) għall-imsemmi Artikolu 1640, u b' inizzjattiva proprja tiegħu, il-kommittent jista' unilateralment jirrecedi *ad nutum*, u fi kwalunkwe mument, mill-appalt. Dan sahansitra anke mingħajr ma joffri l-ebda raġuni jew ġustifikazzjoni." (Ara Sentenza fl-ismijiet **Sapienza sive Sopie Spiteri et -vs- Anthony Galea, Qorti Ċivili Prim' Awla, tat-12 ta' Mejju 2004**).
>
> 15**.** Ġie tajjeb osservat mill-**Qorti Ċivili Prim' Awla fil-kawża Peter Montebello et vs Grezzju Azzopardi et datata 29 ta' Settembru 2009,** li "Din l-għażla jkollha effett minnufih malli jingħata avviż lill-appaltatur, ikun kif ikun imqar bil-fomm (Art. 1640(5) tal-Kap 16).
>
> -omissis-
>
> 19. Sabiex tkun f'qagħda li tqis it-talbiet attriċi u dawk rikonvenzjonanti, l-Qorti għandha qabel xejn tiddetermina liema minn dawn it-tlett rimedji msemmija l-attur u l-konvenut rikonvenzjonant qed ifittxu li jinvokaw f'dawn il-proċeduri. Dan jiġifieri jekk hux ir-rimedju kontemplat fil-Liġi b'mod speċifiku għall-appalt taħt is-sub-inċiż 2 jew 3 tal-Artikolu 1640 tal-Kap.16, jew wieħed miż-żewġ rimedji ġenerali taħt l-Artikolu 1069 jew l-Artikolu 1127 tal-Kap.16 tal-Liġijiet ta' Malta.
>
> 20. L-Attur qed jibbaża t-talba tiegħu għad-danni derivanti minn inadempjenza kuntrattwali fuq il-kontenzjoni li l-konvenut ittermina unilateralment il-kuntratt ta' appalt meta abbanduna x-xogħolijiet (ara premessi 3 u 8; affidavit u xhieda Attur a' fol 44 para 3, xhieda fol 376: "Dr. Leonard Caruana: Bdew ix-xogħolijiet l'hemm u l'hawn għamillek ix- xogħolijiet. Issa inti *at one point* ix-xogħolijiet waqfu jsir. Xhud: Għax telaq mil-lant tax-xogħol"; 406 para 22 u nota Attur a' fol 531 para 26 sa 29).
>
> 21. Fl-azzjoni rikonvenzjonanti mressqa minnu, il-konvenut qed jibbaża l-istess talba tiegħu għad-danni derivanti minn inadempjenza kuntrattwali fuq il-pretest li, inversament, kien l-Attur rikonvenzjonat li ttermina unilateralment il-kuntratt t'appalt. Dan meta "ra li se jkollu

jhallas tax-xogħolijiet extra li kien ordna" (ara eċċezzjoni numru 4 a' fol 49; ara wkoll premessa rikonvenzjonali numru 7, nota sottomissjonijiet paġna 9 para 13).

22. Il-Qorti mill-ewwel tirrileva li l-ebda aġir reklamat mill-partijiet ma jwassal għat-terminazzjoni tal-kuntratt ta' appalt vinkolanti bejniethom. Dan għaliex, kif ser jiġi ribadit iktar 'l isfel f'din is-sentenza, ħlief għall-eċċezzjoni presupposta fl-artikolu 1640 tal-Kodiċi Ċivili, hija l-Qorti u mhux il-partijiet li l-liġi tagħti s-setgħa li tħoll il-kuntratt.

23. Fin-nuqqas ta' tali pronunzjament mill-Qorti, il-kuntratt t'appalt li seħħ f'Mejju 2017 baqa' vinkolanti u seta' jiġi tterminat biss b'inizjattiva tal-attur nnifsu, a tenur tal-artikolu 1640(1) tal-Kap. 16 (ara Peter Montebello et vs Grezzju Azzopardi et ġia` ċitata supra). Il-Qorti tfakkar li l-artikolu 992(2) tal-Kodiċi Ċivili jiddisponi li "il-kuntratti ma jistgħux jiġu mħassra ħlief bil-kunsens ta' xulxin tal-partijiet, jew għal raġunijiet magħrufin mil-liġi". Dan l-artikolu jenunċja l-prinċipju li mingħajru l-Istitut tal-kuntratt ma jibqax jeżisti. Dan huwa dikjarattiv tal-prinċipju magħruf li *pacta sunt servanda*, ċioè li kuntratt għandu l-forza ta' liġi bejn il-kontraenti. (Ara Sentenza tas- 26 ta' Ġunju, 2012 tal-Prim' Awla fl-ismijiet Carmelo sive Charles Scerri et -vs- Joseph Sammut et). Dwar dan l-artikolu ser jingħad aktar 'l quddiem f'din is-Sentenza.

24. M'hemm xejn fl-atti li juru li l-attur kommittent aġixxa fil-konfront tal-konvenut billi ħall unilateralment il-ftehim ta' appalt skont kif provdut fl-imsemmi Artikolu 1640 tal-Kap. 16. L-attur anzi dejjem insista, li kien l-konvenut li abbanduna x-xogħolijiet (ara premessi 3 u 8; affidavit u xhieda Attur a' fol 44 para 3, xhieda fol 376: "Dr. Leonard Caruana: Bdew ix-xogħolijiet 'l hemm u l'hawn għamillek ix-xogħolijiet. Issa inti at one point ix-xogħolijiet waqfu jsir. Xhud: Għax telaq mil-lant tax-xogħol"; 406 para 22 u nota Attur a' fol 531 para 26 sa 29).

25. Kif diġa' ntqal, anke l-Konvenut min-naħa tiegħu fl-ebda stadju ma sostna li ngħatalu avviż, imqar bil-fomm, li l-Attur rikonvenzjonat qed iħoll il-kuntratt a tenur tal-imsemmi Artikolu 1640(1). Huwa minflok issottometta li "there was never verbal instruct I mean verbal like a discussion in a few time that she came, but I never had any email or any instructions to stop with the works because of the quality or anything that was happening over there." (xhieda konvenut a' fol 298 a tergo ara wkoll xhieda a' fol 492 a tergo fejn hemm spjega mill-Konvenut ta' kif skontu twaqqaf mix-xogħol; ara wkoll xhieda konvenut a' fol 497: "Dr. Ryan Falzon: ... Am I correct in saying that at that meeting you had agreed to part ways and terminate the contract so he can appoint someone else. Xhud: No of course not."; ara wkoll xhieda a' fol 511).

26. Minn dan isegwi li l-presupposti tad-disposizzjonijiet speċjali, senjatament ir-riżoluzzjoni u l-ħall tal-kuntratt a tenur tal-artikolu 1640 tal-Kodiċi Ċivili, ma jirrikorrux. Ma jistax ikun għalhekk li bl-azzjoni attriċi, u dik rikonvenzjonanti, l-Attur u l-konvenunt rikonvenzjonant qed ifittxu li jinvokaw ir-rimedju speċifiku għall-appalt taħt is-sub-inċiż 2 u s-

sub-inċiż 3 tal-artikolu 1640 tal-Kap. 16. In mankanza tal-mod kif għandhom ikunu terminati kuntratti ta' appalti abbażi ta' dawn l-artikoli li jipprovdu rimedju speċjali, jekk dan il-mod ta' terminazzjoni ma jiġix eżegwit ad unguem u dan kif trid il-liġi u kif anke jipprovdu s-Sentenzi suċitati, ma jseħħux l-effetti li jrid dan l-artikolu partikolari.

27. Għaldaqstant, u b'applikazzjoni għall-prinċipji ġurisprudenzjali insenjati fil-sentenza Ignazia Degabriele vs. George Calleja et ċitata supra, jibqa' għal Qorti li tindaga jekk l-azzjoni attriċi u dik rikonvenzjonanti humiex ibbażati fuq ir-rimedji ġenerali kontemplati taħt l-artikolu 1069 jew l-artikolu 1127 tal-Kap. 16. Dawn l-artikoli rispettivament jiddisponu s-segwenti:

> 1069. (1) Meta l-kondizzjoni riżoluttiva, sew dik magħmula espressament kemm dik li titqies bħala magħmula, tkun għall-każ li fih waħda mill-partijiet tonqos għall-obbligazzjoni tagħha, il-parti li lejha l-obbligazzjoni ma tkunx ġiet esegwita, tista' tagħżel, jekk il-kondizzjoni sseħħ, jew li titlob il-ħall tal-kuntratt, jew li ġġiegħel lill-parti l-oħra tesegwixxi l-obbligazzjoni, meta dan ikun possibli.
>
> (2) Fil-każ il-wieħed u l-ieħor, il-konvenut jista' jiġi kkundannat għall-ħlas tad-danni.

1127. Fil-każ li ma tiġix esegwita obbligazzjoni li biha wieħed ikun intrabat li jagħmel xi ħaġa, il-kreditur jista' jiġi mogħti s-setgħa li jieħu ħsieb jesegwiha huwa nnifsu bi spejjeż tad-debitur.

28. Mill-mod kif tfasslu l-kawżali u t-talbiet attriċi, joħroġ evidenti li l-Attur, qua kreditur, ma huwiex jipproċedi billi jitlob il-Qorti sabiex ilesti u jirrimedja x-xogħolijiet huwa stess a spejjeż tal-konvenut, qua debitur, skont kif jiddisponi l-artikolu 1127. Dan billi, hekk kif senjalat fil-fatti supra, l-Attur qabad u għamel dan minn jeddu bla ma kien hekk awtorizzat. Mentri fir-rigward tal-azzjoni rikonvenzjonanti, r-rimedju taħt dan l-artikolu kif mogħti unikament lill-kreditur, huwa bla dubju inapplikabbli.

29. Il-Qorti tifhem għalhekk li bl-azzjoni attriċi u dik rikonvenzjonanti esperita minnhom, l-Attur u l-konvenut qed ifittxu li jinvokaw ir-rimedju ġenerali mogħti bl-artikolu 1069 tal-Kap. 16. Iżda, skont kif jiddisponi dan l-artikolu fid-dawl tat-tagħlim mogħti fis-Sentenzi ċitati, iż-żewġ partijiet fil-kawża kellhom jipproċedu fil-konfront ta' xulxin billi prinċipalment jitolbu r-rexissjoni tal-kuntratt t'appalt jew, fil-każ tal-Attur, jeżiġi li l-istess konvenut ilesti x-xogħolijiet kommissjonati lilu u/jew li jirrimedja x-xogħol allegatament eżegwit ħażin u, f'kull każ jitolbu l-ħlas tad-danni subiti. Iġifieri l-liġi tispeċifika ċar li d-danni jistgħu jintalbu, iżda mhux qabel ma jintalab ix-xoljiment ġudizzjarju tal-appalt jew l-appaltatur jiġi miġiegħel jesegwixxi x-xogħolijiet. Dan ir-rimedju jikkontrasta mar-rimedju li jagħti l-artikolu 1640(3) li jipprovdi għax-xogħlijiet *ad nutum* kif fuq spjegat.

30. Kif ġie ribadit kemm-il darba minn dawn il-Qrati "l-attur seta' jipproċedi fil-konfront tal-konvenut jew billi jħoll il-kuntratt ta' appalt kif

provdut fl-Artikolu 1640 tal-Kap. 16 tal-Ligjiet ta' Malta, jew billi jitlob ir-rexissjoni tal-kuntratt jew jesiġi li l-konvenut jikkompleta x-xogħlijiet kommissjonati lilu u/jew li jirrimedja x-xogħol allegatament esegwit ħażin u f'kull każ jitlob il-ħlas tad-danni subiti kif provdut fl-Artikolu 1069 tal-Kap. 16 tal-Ligjiet ta' Malta, jew alternattivament li jikkompleta u jirrimedja x-xogħlijiet hu a spejjeż tal-konvenut skond kif provdut fl-Artikolu 1127 tal-Kap. 16 tal-Ligjiet ta' Malta. Madanakollu però, flok ma jipproċeda b'wieħed minn dawn id-diversi rimedji kompetenti lilu skond il-Liġi l-attur għażel li sempliċement jitlob ir-refużjoni ta' ammont skontu imħallas żejjed lill-konvenut għall-kwalità u kwantità tax-xogħol esegwit u l-ħlas ta' spejjeż minnu inkorsi fl-ingaġġ tal-Perit Johann Farrugia għall-fini li jħejjilu rapport dwar ix-xogħol esegwit mill-konvenut, rimedju dan, jiġi ribadit, mhux kontemplat fil-Liġi la fil-kuntest partikolari tal-kuntratt ta' appalt u lanqas fil-kuntest ġenerali ta' l-obbligazzjonijiet kuntrattwali." (Joseph Caruana vs Issa Islam Tawfik, Qorti tal-Magistrati (per Magistrat Gabriella Vella), 22 ta' Lulju 2014).

31. Fil-kawża odjerna, il-partijiet bl-istess mod iddeċidew li jfittxu biss li jakkollaw fuq xulxin id-danni subiti minnhom mingħajr ma talbu dikjarazzjoni ġudizzjarja għall-ħall tal-ftehim tal-appalt jew, fil-każ tar-Attur, biex iġiegħel lill-konvenut jeżegwixxi l-obbligazzjoni, meta dan ikun possibli, hekk kif jikkontempla l-artikolu 1069.

32. Ir-rimedju li wieħed jitlob kundanna għall-ħlas tad-danni mogħti taħt l-artikolu 1069(2) huwa wieħed anċillari, neċessarjament marbut mar-rimedju prinċipali mogħti fl-artikolu 1069(1) li wieħed jitlob għal ħall jew l- eżekuzzjoni tal-kuntratt. L-azzjoni attriċi u dik rikonvenzjonanti kif inhuma imposti bħala azzjonijiet merament ta' danni mingħajr t-talba għal ħall jew eżekuzzjoni tal-kuntratt ma humiex legalment permissibli taħt l-imsemmi artikolu 1069 u għaldaqstant ma għandhom l-ebda bażi ġuridika.

33. Tabilħaqq, ladarba l-Attur u l-Konvenut rikonvenzjonanti qed ifittxu rimedju ġenerali taħt l-artikolu 1069 u mhux taħt il-presupposti tad-dispożizzjonjiet eċċezzjonali ta' l-artikolu 1640(1) tal-Kodiċi Ċivili, l-effetti tal-kuntratt t'appalt in kwistjoni jitqiesu bħala regolati bil-liġi ġenerali tal-kuntratti kif stabbiliti fl-artikolu 992 tal-Kodiċi Ċivili fuq ċitat.

34. Ġie diverzsi drabi ritenut li "fl-artikolu 992 (1) tal-Kodiċi Ċivili, "il-kuntratti magħmula skond il-lig għandhom sahha ta' lig għal dawk li jkunu għamluhom". Din l-espressjoni tesprimi enfatikament il-kunċett illi l-kuntratt, kemm għal dik li hi modifikazzjoni tiegħu, l-obbligazzjonijiet reċiproċi u r-riżoluzzjoni tiegħu, ma jistax jiġi alterat jew riżolut bil-volonta` unilaterali ta' xi parti fost il-kontraenti. Fi kliem ieħor f'dan it-tip ta' kuntratt hadd mill-partijiet ma seta' jaqbad u jirriżolvih minn jeddu u b'mod unilaterali, ħlief per eċċezzjoni kif kontemplat taħt il-kuntratt ta' appalt skond id-dispożizzjonijiet ta' l-artikolu 1640 (1) tal-Kodiċi Ċivili. Illi għalhekk isegwi wkoll li skond kif jingħad fl-artikolu 992(2) tal-Kapitolu 16 illi l-kuntratti ma jistgħux jigu mħassra ħlief bil-kunsens ta' xulxin tal-partijiet, jew għal raġunijiet magħrufin mil-liġi. Fost ir-raġunijiet preveduti mil-liġi għar-riżoluzzjoni tal- kuntratti hemm il-kondizzjoni

riżoluttiva taċita fil-każ li zmill-partijiet tkun inadempjenti skond id-disposizzjoni ta' l-artikolu 1068 tal-Kap 16, iżda sabiex tali kuntratt jigi ddikjarat hekk xolt mill-Qorti hemm bzonn illi l- inadempiment ikun gravi u proporzjonat għall-konsegwenzi derivanti mir- riżoluzzjoni (Fadda, Giurisp. Cod. Ċiv. Ital., Artikolu 1165 para. 236 u 239)." (Location Malta LTD vs Adams Jenny, Qorti Ċivili Prim' Awla, 29 ta' Novembru 2007).

35. Minn dan isegwi li meta l-Attur irriżolva l-kuntratt ta' appalt minn jeddu u b'mod unilaterali billi qabbad lil terz ikompli x-xogħolijiet oriġinarjament appaltati lill-Konvenut, huwa mexa kontra dak dispost fl-artikolu 992(1). Jekk ried li jippretendi l-ħlas tad-danni taħt l-artikolu 1069(2), l-Attur ma setax jagħmel dan ħlief bil-mod kif jippreskrivi l-artikolu 1069(1), ċjoe bl-awtorizzazzjoni tal-Qorti. L-istess jingħad għall-Konvenut rikonvenzjonanti. Ladarba dan m'għamluhx, iż-żewġ partijiet marru intrinsikament kontra dak dettat fl-imsemmi artikolu 1069(1). B'dan il-mod huma ċaħdu lilhom innifishom mid-dritt li jippretendu l-ħlas tad-danni skont l-artikolu 1069(2). Huwa għalhekk importanti, li partijiet għall-kuntratti ta' appalt, ikun aħjar għalihom li jirrikorru għall-parir legali qabel ma jitterminaw ir-relazzjonijiet ta' bejniethom. Il-mod kif dawn ix-xorta ta' kuntratti jiġu riżoluti huwa dettal ta' importanza kbira li fuqu jiddependi s-suċċess ta' azzjoni legali.

36. Ħlief għall-eċċezzjoni presupposta fl-artikolu 1640 tal-Kodiċi Ċivili, li f'dan il-każ ma tokkorrix, hija l-Qorti li l-liġi tagħti s-setgħa li tħoll il-kuntratt jew li tagħti żmien xieraq biex jiġi eżegwit il-Kuntratt. Dan ġie ampjament assodat mill-Qrati kif ġej:

> "Il-qorti tagħmel riferenza għas-sentenza tagħha (diversament presjeduta) tas-26 ta` April 2002 fil-kawża: St. Andrew`s Farm and Building Company Limited v. Henry Sultana. F`din il-kawża, kien eċċepit li t- talbiet attriċi kienu nfondati stante li l-ftehim kien gie xjolt ipso jure skont l-Art. 1068 u 1069(1) tal-Kodiċi Ċivili u tal-Art. 117 tal-Kodiċi tal-Kummerc, peress li s-socjeta` attriċi naqset li tħares l-obblig tagħha.
>
> Il-Qorti qalet hekk:- "Ir-regola ġenerali li tirregola l-kuntratti ma tippermettix it-terminazzjoni unilaterali ta` kuntratt minħabba inadempjenza, iżda tagħti lill-Qorti l-fakolta` li tagħti zmien ragjonevoli lid-debitur li jissodisfa l-mora. F` materja kummerjali, din ir-regola hija varjata fis-sens li l-Qorti m` għandiex din id-diskrezzjoni iżda għandha tholl il-kuntratt. F` kull każ, iżda hija l-Qorti li tippronunzja x-xoljiment tal-kuntratt. (Vol LXIII p4 p956 Gauċi vs Cutajar) Dan johrog mill-artikoli 1068 u 1069 u Art 117 tal-Kap. 13. Il-konvenut għandu għalhekk l-għazla jew li jitlob il-hall tal-kuntratt jew li ggiegħel lill-parti l-ohra li tesegwixxi l-obbligazzjoni, meta dan ikun possibli, u fil-każ il-wiehed u l-ieħor, il-konvenut jista` jigi kkundannat għall-
>
> ħlas tad-danni. Iżda hija dejjem il-qorti li tippronunzja x-xoljiment tal-kuntratt. Il-kontro-talba li ppreżenta l-konvenut bl-ebda mod ma tissana l-pożizzjoni billi meta ġiet preżentata c-ċitazzjoni tal-attur u l-kontro-talba tal-konvenut, hu kien ilu minn Ottubru, 1996 li unilateralment ittermina l-kuntratt. Kwantu għar-raġunijiet li semma l-konvenut biex jiggustifikaw it-terminazzjoni unilaterali tal-ftehim, il-Qorti m` gahndhiex għalfejn tidhol fihom stante li l-konvenut ma mexiex kif suppost legalment kellu jagħmel."

Tal-istess portata kienet is-sentenza li tat il-Qorti tal-Magistrati (Għawdex) Gurisdizzjoni Superjuri (Sezzjoni ta` Gurisdizzjoni 14 Ġenerali) fil-25 ta` Ottubru 2005 fil-kawża: Anthony Vella et noe et vs. Edward Galea et noe: fejn ingħad hekk:- "Għall-kuntrarju tat-tezi tal-konvenut nomine, jidher illi l-gurisprudenza stabilita lokali hija fis-sens illi anke f`każ ta` kuntratti kummercjali l-ebda wiehed mill-kontraenti ma jista` jittermina l-kuntratt unilateralment f` każ ta` kondizzjoni riżoluttiva taċita, imma dejjem irid jagħmel talba għal dan il-fini lill-Qorti. Hekk infatti ingħad f` sentenza f`kawża gia` ċitata [St. Andrew`s Farm and Building Company Ltd. vs. Henry Sultana, Prim` Awla, 26/04/2002), simili ħafna għal dik in eżami, fejn il- ftehim kien ġie unilateralment itterminat mill-konvenut... Din is-sentenza ġiet segwiet dak li kien gie deċiż preċedentement fis-sens illi: `Ir-regola ġenerali li tirregola l-kuntratti hija ... l-artikolu 1068 kap. 16, li mhux talli ma jippermettix it-terminazzjoni uilaterali tal-kuntratt minħabba inadempjenza, talli jagħti lill-Qorti l-fakolta` li tagħti zmien ragjonevoli lid-debitu li jissodisfa l-mora li jkun waqa` fiha. Fil-kamp kummercjali mbagħad fejn l-ispeditezza tan-negozju ma tippermettix m` għandhiex din id-diskrezzjoni u hija obbligata tholl il-kuntratt. Imma hawn qiegħed il-punt. Hija dejjem il-Qorti li trid tippronunzja x-xoljiment ta` kuntratt...` [Qorti tal-Kummerc : Pio Gauċi vs. Joseph Cutajar, vol LXIII Pt 4 p 956) Din il-qorti zzid ma dak li ntqal f` dawn id-deċiżjonijiet illi jidher illi huwa proprju għalhekk illi l-artikoli rilevanti tal-lig dejjem jagħmlu referenza għall-`qorti`. Altrimenti kieku kellha tigi aċċettat t-tezi tal-konvenuti u l-kontraent jista` jittermina l-ftehim minn jeddu jekk jidhirlu li l-kontraent l-ieħor kien inadempjenti, l-qorti ma kienet tissemma xejn. Dan ifisser illi, bl-interpretazzjoni mogħtija mill- Qrati tagħna għall-artikoli 1068 u 1069 15 tal-kap. 16 u l-artikolu 117 tal-Kap. 13, kontraent illi jidhirlu illi għandu dritt għar-riżoluzzjoni ta` kuntratt minħabba inadempjent da parti tal-kontraent l-ieħor, għandu dejjem jirrikorri l-Qorti biex jitlob dikjarazzjoni f` dan is-sens, u f` każ ta` kuntratt kummercjali, u fejn il-kwistjoni ma tkunx waħda ta` dewmien fil- ħlas tal-kera, il-Qorti tkun marbuta illi tholl il-kuntratt b` effett retroattiv, għax kif jgħallem il-Giorgi [Teoria della obbligazioni nel Diritto Moderno Italiano 61 ed. Vol. IV para 218 pag 245]: `*La sentenza, che dichiara risolto il contratto, riconosce uno stato giuridico preesistente e cancellando tutte le conseguenze del contratto, opera* ex tunc*, non gia*` ex nunc*, l` annichilamento del contratto medesimo*.` Kemm-il darba jirriżultaw imbagħad ir-rekwiziti sabiex tirnexxi l-eċċezzjoni tal-*exceptio inadimplenti contractus*, ċioe` illi `l-inadempjenza tal-attur tkun tolqot xi obbligu tiegħu li jkun parti integrali mill-ftehim; (ii) l-inadempjenza trid tkun verament imputtabbli lill-attur u (iii) irid ikun hemm proporzjonalita` bejn l-inadempjenza tal-partijiet ` [Prim` Awla, Carmelo Caruana vs. Victor Angilieri , 11/10/1966, Vol. XLIX pt I p 518), il-Qorti ma jkollhiex l-għazla li tikkoncedi l-benefiċċju tal-purgazzjoni tal-mora lil min ikun naqas mill jwettaq l-obblig tiegħu, bħal fil-każ ta` kuntratt ċivili, imma hija marbuta illi tilqa` t-talba għar-rexissjoni tal-kuntratt."" (Enemalta plc vs Streamcast Limited, Qorti Ċivili Prim' Awla, 29 ta' Ottubru 2020) (emfażi u sottolinear ta' din il-Qorti)."

37. Il-Qorti ma għandha xejn xi żżid ma' osservazzjonijiet daqstant akuti u inċisivi. Anzi tagħmel tagħha dawn l-osservazzjonijiet.

38. Fid-dawl ta' dawn il-kostatazzjonijiet, il-Qorti ssib li l-azzjoni attriċi u dik tal-konvenut rikonvenzjonant mressqa huma t-tnejn improponibbli. Dan billi ma jinkwadraw f'ebda wieħed mir-rimedji kontemplati mil-liġi. Il-Qorti għalhekk ma tistax tilqa' la t-talbiet attriċi u lanqas dawk

rikonvenzjonanti."

3. Is-sentenza m'għoġbot lill-ebda parti.

4. L-attur appella bl-aggravji li l-Ewwel Qorti żbaljat fejn sabet li l-attur ma kienx ittermina l-appalt u li għalhekk l-Art. 1640 tal-Kodiċi Ċivili ma kienx applikabbli; u fejn sabet li l-attur kien qiegħed ifittex rimedju taħt l-Art. 1069 tal-Kodiċi Ċivili, u mhux taħt l-Art. 1640.

5. Il-konvenut appella inċidentalment. Qabel mal-attur li l-appalt kien ġie tterminat mill-attur u li huwa applikabbli l-Art. 1640. Isostni li kien ikkonferma dan fil-kontro-talba tiegħu. Li l-kwistjoni ta' bejn il-partijiet hija biss jekk l-appalt ġiex itterminat mill-attur għal raġuni ġusta jew le. Li b'dikjarazzjoni tat-30 ta' Jannar 2018 kien iddikjara li kien ġabar ħwejjġu kollha minn fuq is-sit tal-attur fejn kien ħadem u li ma kien fadallu l-ebda pretenzjonijiet oħra kontra l-attur.

Ikkunsidrat:

6. Is-sentenza tal-Ewwel Qorti hija prinċipalment ibbażata fuq il-premessa li l-attur ma tterminax l-appalt. Il-provi iżda juru b'mod ċar mod ieħor. Jirriżulta li f'xi żmien l-attur waqqaf lill-konvenut milli jkompli bix-xogħlijiet. Talbu jirritorna ċ-ċwievet tal-post fejn kien qiegħed isir ix-xogħol u meta rrifjuta rrappurtah lill-pulizija. Eventwalment il-konvenut taħ lura ċ-ċwievet u ffirma d-dikjarazzjoni fuq imsemmija li ma kellux iktar pretenzjonijiet kontra l-attur.

7. Min-naħa l-waħda, l-attur jallega li waqqaf lill-konvenut għaliex abbanduna x-xogħol; u għaliex għamel xogħol ħażin. Min-naħa l-oħra, l-konvenut jallega li x-xogħol waqaf wara li rrappurtaw il-ġirien li kien qiegħed isir xogħol mingħajr il-permessi tal-bini meħtieġa; u wara li l-attur irrifjuta li jħallsu ta' xogħlijiet żejda li kien għamel. Iżda t-tnejn jaqblu – u dan jirriżulta mill-provi akkwiżiti - li l-attur kien ittermina l-appalt u li kien avża lill-konvenut bit-terminazzjoni.

Decide

8. Fid-dawl tal-premess, din il-Qorti tilqa' l-appell u l-appell inċidentali fil-limiti tal-kunsiderazzjonijiet premessi; tħassar is-sentenza tal-Ewwel Qorti u tibgħat l-atti lura sabiex tkompli tisma' u tiddeċiedi l-kawża abbażi tal-fatt stabbilit li l-attur kien ittermina l-appalt. Fiċ-ċirkostanzi, l-ispejjeż tal-appell prinċipali u tal-appell inċidentali jinqasmu nofs ($^1/_2$) bin-nofs ($^1/_2$) bejn il-partijiet.

Mark Chetcuti	Robert G. Mangion	Grazio Mercieca
Prim Imħallef	Imħallef	Imħallef

Deputat Reġistratur
jb